

Complexnummer: 522034

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Aantal complexonderdelen

8

Monumentnummers van complexonderdelen

522035, 522036, 522037, 522038,
522039, 522040, 522041, 522042

Woonplaats

Opijnen

Gemeente

West Betuwe

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Waldijk 3, 4184 EK Opijnen

Complexomschrijving

Inleiding

COMPLEX "HUIZE UITERWAARDE of UYTTERWAERDE". Onder rijksbescherming vallen de volgende onderdelen:

- 1: Huize Uytterwaerde
- 2: Aanleg
- 3: Koetshuis met portierswoning
- 4: Fruitschuur (oorspronkelijk vloedschuur)
- 5: Moestuin met kassen en terra-cotta engelenfiguur
- 6: Dienstwoning
- 7: Tuinmuur met negen terra-cotta beelden
- 8: Gedenkteken

Huize Uytterwaerde is van 1849 tot in de jaren zeventig van de twintigste eeuw in het bezit geweest van meerdere

generaties van de burgemeesters- en steenbakkersfamilie den Ouden en fungeerde behalve als woonhuis ook enige tijd als gemeentehuis van de nu niet meer bestaande gemeente Est en Opijnen. De door de familie Den Ouden gestichte Opijnensche Steenfabriek kende met name tijdens de eerste decennia van deze eeuw een grote bloei. Zo leverde men onder andere de stenen en het bouwaardewerk voor het Jachtslot St. Hubertus te Hoenderloo van H.P. Berlage, het Scheepvaarthuis te Amsterdam van J.M. van der Mey en de uitbreiding van het stadhuis van Amsterdam van N. Lansdorp. De voormalige steenfabriek bevond zich in de Uiterwaarde aan de westzijde van de Waaldijk. Het wigvormige landgoed 'Uytterwaerde' bevindt zich buiten de bebouwde kom van Opijnen aan de oostzijde van de Waaldijk. Aan de westzijde wordt het complex begrensd door de Waaldijk, aan de oostzijde door de Repensestraat, in het noorden door de samenkomst van bovengenoemde wegen en in het zuiden door de bebouwing van de dorpskern van Opijnen.

Het huis en het koetshuis zijn beide uitgevoerd in Nieuw Historiserende bouwstijl, die wordt gekenmerkt door de decoratief behandelde schoorstenen, ramen met roedenverdeling en zorgvuldig gedetailleerd metselwerk.

Omschrijving

Het COMPLEX is reeds van verre zichtbaar door het bos aan de westzijde van het landgoed. Aan de oostzijde van de Waaldijk bevindt zich het huidige HUIZE UYTTERWAERDE (1) met nagenoeg vierkante plattegrond gebouwd in 1911 op het souterrain van een voorganger uit 1849. Vermoedelijk bevond zich reeds vóór dit jaar bebouwing op deze plaats waarvan de nu nog aanwezige kelders met kruisgewelven getuigen. Het huis bestaat uit een souterrain, een bel-étage en een verdieping, afgesloten door een afgeplat schilddak gedekt met rode geglazuurde Tuiles du Nord. De voortuin van het pand wordt van de weg gescheiden door eenvoudig, doch sierlijk ijzeren hekwerk. Ten oosten van Huize UYTTERWAERDE bevindt zich het KOETSHUIS (3) met kantoortje gebouwd omstreeks 1915, vermoedelijk ter vervanging van een ouder gebouw dat mogelijk dezelfde functie heeft gehad. Opmerkelijk zijn de terra-cotta vogelfiguren aan weerszijden van de ingang van het kantoorgedeelte.

Een bakstenen muurtje met poortje verbindt de FRUITSCHUUR (4) met de noordgevel van Huize Uytterwaerde. De fruitschuur is oorspronkelijk gebouwd als vloedschuur en dateert in de kern mogelijk uit de eerste helft van de negentiende eeuw. Van de oudste bouwfase resteren onder andere nog twee (oorspronkelijk één) kelders met tongewelven aan de zuidzijde. De kelder aan de westzijde is onder meer als wijnkelder in gebruik geweest. De schuur is in loop der tijd diverse malen verbouwd en heeft hierbij onder andere omstreeks de eeuwwisseling een nieuwe voorgevel gekregen. Later kreeg de schuur vanwege de nieuwe functie van fruitschuur, een ingenieus koeling- en ventilatiesysteem. Hiertoe werd het vloerniveau met circa 75 cm verlaagd. De hierdoor ontstane ruimte werd gedeeltelijk met water gevuld en hierover werd een nieuwe houten vloer gelegd met ruime openingen tussen de planken. Tevens werden in de zijgevels luikopeningen op vloerniveau aangebracht. Als gevolg van deze wijzigingen verkreeg men in de schuur een goede natuurlijke ventilatie en koeling: door het openen van de luiken ontstond er een luchtstroom over het water waardoor men naast koele lucht ook een bepaalde luchtvochtigheid verkreeg, waardoor het fruit minder snel uitdroogde. De schuur werd in verband met de nieuwe functie tevens aan de noordzijde met enige meters verlengd. De schuur is nog steeds als fruitschuur in gebruik. De oorspronkelijke rietbedekking van de kap is vervangen door golfplaten.

Vanaf Huize Uytterwaerde is een rechte onverharde laan aangelegd, die doorloopt tot aan de Repensestraat, aan weerszijden geflankeerd door moerascipressen/ sequoia's. Aan de zuidzijde van deze laan bevindt zich de MOESTUIN (5) met aan het uiteinde de DIENSTWONING (6) ten westen van de Repensestraat. De MOESTUIN met

KASSEN heeft een rechthoekige plattegrond omsloten door bakstenen muren. De entree bevindt zich aan de noordzijde. De voormalige DIENSTWONING met rechthoekige plattegrond, bestaande uit één bouwlaag en een zolder afgesloten door een zadeldak gedekt met gesmoorde kruispannen, dateert uit circa 1850-1875. Het pand is aan de rechterzijde verlengd terwijl zich aan de naar de weg gekeerde achtergevel een uitbouw bevindt. De voorgevel van de woning is gericht naar de oprijlaan.

Aan de zuidzijde van Huize Uytterwaerde bevindt zich van oost naar west een rij wilgen waarachter een TUINMUUR (7) met negen terra-cotta beelden. De beelden zijn waarschijnlijk vervaardigd naar ontwerp van de beeldhouwer H.A. VAN DEN EIJNDE en gebakken in de Opijnsche Steenfabriek als proefstukken van beelden, die met name bedoeld waren voor het Scheepvaarthuis in Amsterdam. Het GEDENKTEKEN (8) naar ontwerp van H.P. BERLAGE bevindt zich op het achterterrein van huize Uytterwaerde op een cirkelvormig plantsoen. De AANLEG (2) van het wigvormig landgoed Uytterwaerde bestaat onder meer uit de rechte laan van de portierswoning naar Huize Uytterwaerde aan weerszijden geflankeerd door moerascipressen/ sequoia's. Het gebied ten noorden van de laan wordt gekenmerkt door fruitbomen, onderbroken door een wigvormige strook dichte bomengroei. In de dichtbegroeide strook bevindt zich een kleine waterloop met onder meer stenen bruggetjes. De toegang tot de boomgaard wordt benadrukt door gepleisterde, stenen pijlers. Aan de zuidzijde van de laan bevindt zich onder meer een halfronde tuinaanleg met terrassen. Vrijstaande terra-cotta elementen bevinden zich onder meer in de terrassen van de halfronde tuinaanleg. De terra-cotta fragmenten zijn afkomstig van de Opijnsche Steenfabriek waarschijnlijk naar ontwerp van H.P. Berlage, H.A. van den Eijnde en Hildo Krop.

Waardering

COMPLEX 'Uytterwaerde', in de huidige vorm grotendeels daterend uit het eerste kwart van de twintigste eeuw.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege de verschillende waardevolle objecten gesitueerd op het landgoed 'Uytterwaerde' zoals onder meer het huis, de fruitschuur en de moestuin met kassen.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de beeldbepalende ligging van het complex tussen de Waaldijk en de Repensestraat. Met name gezien vanaf de Waaldijk nabij de dorpskern van Opijnen, gezien in noord-westelijke richting vormt het, aan de noordzijde door een bosachtig park begrensde, en aan de zuidzijde door boomgaarden begrensde complex een markant element in het landschap. Opvallend is de door het landschap snijdende oprijlaan met moerascipressen/ sequoia's, die de bebouwing aan de Waaldijk en de Repensestraat, gezien vanaf de Waaldijk, ook visueel verbindt. Het is stedenbouwkundig van belang als historisch gegroeid gebied, waarbij een duidelijk verband aanwezig is tussen de bebouwing en de historische verkaveling.
- Van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een landgoed gesticht door een burgemeesters- en steenbakkersfamilie eigenaar van de voormalige, landelijk bekende Opijnsche Steenfabriek in de uiterwaarden van de Waal. Als zodanig is het landgoed representatief voor de huisvesting van nieuwe industriëlen aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw als gevolg van de industriële ontwikkeling in Nederland. De fruitteelt (boomgaard en fruitschuur), die onderdeel uitmaakt van het landgoed is kenmerkend voor Betuws grondgebied. Als voormalig gemeentehuis herinnert het huis aan de tijd dat Est en Opijnen samen een zelfstandige gemeente vormden.

Monumentnummer*: 522035

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

EST EN OPIJNEN

Sectie*

C

Kad. object*

2508

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

LANDHUIS "Huize Uytterwaerde" (1) is gebouwd op een nagenoeg vierkante plattegrond en bestaat uit een souterrain, een bel-etage en een verdieping onder een afgeplat schilddak gedekt met rode geglazuurde Tuiles du Nord. Op de vier nokhoeken bevinden zich bakstenen schoorstenen met verdiepte vlakken en nog deels aanwezige schoorsteenborden. De gevels worden afgesloten door een bakstenen architraaflijst waarboven zich een bakgoot op uitgemetselde klossen bevindt. Het souterrain is gepleisterd terwijl de bel-etage en de verdieping opgetrokken zijn in schoon metselwerk, gemetseld in kruisverband. Tussen het souterrain en de bel-etage is een bakstenen waterlijst aangebracht.

De door strekken afgesloten vensters zijn, tenzij specifiek nader hieronder omschreven, over het algemeen voorzien van enkelruits schuiframen met twaalf-ruits van glas-in-lood voorziene bovenlichten. De vensters zijn merendeels voorzien van opgeklampte luiken. De lekdorpels van de vensters zijn overwegend uitgevoerd in baksteen.

De nagenoeg symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL is vijf traveeën breed waarbij de middelste travee licht risaleert. Deze middentravee bevat op de begane grond de in een portiek gelegen ingang die middels een hardstenen stoep te bereiken is. De portiek is voorzien van een in terrazzo uitgevoerde vloer en plint. De ingang bevat een fraaie dubbele paneeldeur met twee glasruiten waarvoor smeedijzeren raamhekken geplaatst zijn met nog enigszins door de Art Nouveau beïnvloede details. Het boven de deur gelegen bovenlicht heeft een acht-ruits indeling. De verdieping bezit een balkon op consoles met een balustrade van terra-cotta balusters tussen gemetselde

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoekkolommen. Boven de openslaande balkondeuren bevindt zich een twaalf-ruits bovenlicht. De traveeën aan weerszijden bevatten ieder zowel op de begane grond als op de verdieping een venster met uitzondering van de linker travee die op de begane grond een vijfzijdige erker bezit met enkelruits schuiframen. Het bovenlicht van het erkerraam aan de voorzijde is voorzien van een twaalf-ruits indeling, de overige smallere bovenlichten zijn voorzien van een zes-ruits indeling. In het dakschild bevindt zowel ter hoogte van de tweede als van de vierde travee een van een plat dak voorziene dakkapel met dubbele acht-ruits draairamen.

Ter plaatse van het souterrain in de LINKER ZIJGEVEL bevinden zich op ongelijke hoogte geplaatste vensters. Ter plaatse van de keuken (links) bevinden zich twee vensters met zes-ruits schuiframen. Hiervoor bevindt zich een bordes waaronder een waterkelder gelegen is. Ongeveer in het midden van de gevel bevindt zich een lager gelegen deur met een vier-ruits raam. Rechts boven deze deur is een venster gelegen dat een boven de oudste kelders gelegen insteekkelder verlicht en voorzien is van een zes-ruits stolpraam. Uiterst rechts heeft de gevel een laag gelegen van diefijzers voorzien kleiner venster ter plaatse van de oudste kelders. De bel-étage, verdieping (dijkniveau) bezit twee vensters terwijl de eerste verdieping links één venster bezit. In het bovenliggende dakvlak bevindt zich een dakkapel als boven omschreven.

De ACHTERGEVEL van het souterrain heeft een indeling in drie traveeën. De middentravee bevat de fraaie tweede entree van het pand die voorzien is van een hardstenen stoep en traliewerk voor het bovenlicht en de zijlichten. Zowel onder het linker als het rechter zijlicht bevindt zich een hardstenen stichtingssteentje. Het linker steentje bevat de tekst HERBOUWD / 1911 / B EN H M / DEN OUDEN, het rechter steentje bevat de tekst P.H. DEN OUDEN 1849 waaronder twee takjes weergegeven zijn. Boven de entree bevindt zich een luifel. De bel-etage bezit in de linker travee een op consoles rustende houten erker met bovenliggende balkon. De erker bezit enkelruits schuiframen met meeruits bovenlichten. Op de verdieping bevinden zich openslaande balkondeuren met luiken. De bel-etage bezit in de middentravee twee smalle vensters met enkelruits ramen. Hierboven bevindt zich een groot venster met twee enkelruits ramen en twee zes-ruits bovenlichten. Tussen de midden- en rechter travee bevindt zich zowel op de bel-etage als de verdieping een smal deels blind uitgevoerd venster met een aan een bovenlicht herinnerend klein getralied toiletraampje. De rechter travee bezit zowel op de bel-etage als de verdieping een venster. In het bovenliggende dakschild bevinden zich twee dakkapellen als boven omschreven.

De vier traveeën brede RECHTER ZIJGEVEL bezit in het souterrain links een venster dat voorzien is van een zes-ruits stolpraam dat de achterliggende insteekkelder verlicht. Rechts bevinden zich dubbele tuindeuren waarboven een acht-ruits bovenlicht. De bel-etage heeft in het midden een zeer grote op bakstenen kolommen rustende houten erker met bovengelegen balkon die voorzien is van enkelruits schuiframen met negen-ruits bovenlichten. Opmerkelijk is het feit dat de ramen uitneembaar zijn zodat de erker in de zomer de functie van een veranda kan krijgen. Aan weerszijden van de erker bevindt zich een venster. De verdieping bezit ter plaatse van de erker twee dubbele balkondeuren, beide met een twaalf-ruits bovenlicht. In het bovenliggende dakvlak bevindt zich een dakkapel als boven omschreven.

Het pand bezit een bijzonder gaaf bewaard INTERIEUR. Het souterrain bevat nog de oorspronkelijke keuken die mogelijk nog geheel of ten dele uit het midden van de negentiende eeuw dateert met onder andere een betegelde lambrizing met voorstellingen van kinderspelen, een pomp en een hangschouw. Aan de dijkzijde bevinden zich meerdere kelders met kruisgewelven die mogelijk nog uit de zestiende, zeventiende of achttiende eeuw dateren met een hierboven liggende tweede laag kelders met een balkenzoldering die na de verbouwing van 1911 tot stand zijn

gekomen. Aan de tuinzijde bevat het souterrain een zogenaamde burgemeesterskamer met een fraaie betimmerde lambrizing en een zogenaamde 'inglenook' d.w.z. een haardzitje, een typisch aan de Engelse landhuisarchitectuur ontleend element. Opmerkelijk aan de kamer zijn de vrijwel niet zichtbare in de lambrizing van de kamerwand aan de dijkzijde opgenomen deuren. De middelste deur geeft toegang tot een tussenruimte die op haar beurt weer via een deurtje toegang geeft tot een tweebeukige kelder met kruisgewelven. Achter de twee overige deuren in de achterwand bevinden zich kasten. De vloer van de hal in het souterrain is voorzien van een zwart met okerkleurige betegeling met aan de rand een meandermotief, de wanden hebben een lambrizing met witte biseauté-tegels. Het trappenhuis met bordestrap verkeert nog in de oorspronkelijke staat. Op de bel-etage bevinden zich onder andere een tochtput met glas-in-lood tussen vestibule en hal, een schouw in de hal met cloisonné-tegels alsmede betimmerde lambrizingen. De kamers en suite zijn onder andere voorzien van betimmerde lambrizingen, een houten schouw met getordeerde zuiltjes en pilasters met canelures. De schouw en kamerwand aan de zijde van de achtergevel bevatten gobelin-achtige wandbespanningen met onder andere voorstellingen van jachtaferelen. De verdieping bevat onder meer deuromlijstingen met Art Nouveau motieven, diverse marmeren schoorsteenmantels en een grote fraai betegelde badkamer. Diverse toiletruimten in het pand zijn voorzien van tegels met Art Nouveau motieven.

Waardering

LANDHUIS "Huize Uytterwaerde" (1) uit 1911, opgetrokken in de Nieuw-Historiserende stijl waarbij in het opvallend gaaf bewaard gebleven interieur zowel sprake is van door de Art Nouveau beïnvloede detaillering als van aan de Engelse landhuisarchitectuur ontleende elementen.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, de nagenoeg gave detaillering en het materiaalgebruik. Huize Uytterwaerde vormt een goed en rijk uitgevoerd voorbeeld van een aanzienlijke villa met Nieuw Historiserende kenmerken uit de vroege twintigste eeuw. Het interieur van het huis Uytterwaerde is uitzonderlijk gaaf bewaard gebleven, waarvan de diverse onderdelen kunst- en bouwhistorische waarde bevatten.

- Van stedenbouwkundige waarde als hoofdobject van het complex gesitueerd aan de voet van de oostzijde van de Waaldijk.

- Van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een steenfabrikantenwoning, die tevens tijdelijk dienst heeft gedaan als gemeentehuis voor de voormalige gemeente Est en Opijnen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

Monumentnummer*: 522036

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

EST EN OPIJNEN

Sectie*

C

Kad. object*

2508

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Het KOETSHUIS met portierswoning (3) is gebouwd op een nagenoeg rechthoekige plattegrond en heeft één bouwlaag onder een zadeldak gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Op de nok bevindt zich een kleine bakstenen schoorsteen. Het pand is opgetrokken in baksteen, gemetseld in kruisverband. De kopgevels worden afgesloten door met hardstenen platen afgedekte schoudergevels. Links in de VOORGEVEL bevindt zich een door een segmentboog afgesloten muuropening met dubbele deuren, aan weerszijden geflankeerd door een met een segmentboogje afgesloten venster dat voorzien is van een twaalf-ruits ijzeren raam. Geheel rechts bevindt zich de entree van het voormalige kantoorgedeelte, die geflankeerd wordt door twee lage muurtjes die ieder voorzien zijn van een terra-cotta vogelsculptuur. Beide zijn gemaakt als bouwaardwerk naar ontwerp van Hildo Krop ten behoeve van het Wilhelminagasthuis te Amsterdams. De sculpturen zijn proefstukken van de Opijnensche Steenfabriek. Boven de eenvoudige opgeklampte deur bevindt zich een bovenlicht. Rechts hiervan bevindt zich een drielichts venster waarachter binnenluiken zichtbaar zijn. Beide gevelopeningen worden afgesloten door getoogde strekken en met siermetselwerk in de boogvelden. De LINKER ZIJGEVEL bezit links twee hoog gelegen door segmentboogjes afgesloten vensters die ieder voorzien zijn van een elf-ruits gietijzeren raam. Rechts hiervan bevindt zich een grote door een rondboog afgesloten muuropening die voorzien is van dubbele luiken.

Tegen de ACHTERGEVEL bevindt zich rechts een half rond venster met een gietijzeren raam. Links bevindt zich in de gevel een uitgehakte recht gesloten poortopening met dubbele deuren.

De RECHTER ZIJGEVEL heeft op de begane grond een laag aangekapt uitbouwje. In de geveltop bevindt zich een half rond afgesloten muuropening die voorzien is van dubbele luiken en geflankeerd wordt door twee door

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

segmentboogjes afgesloten vensters die voorzien zijn van gietijzeren elf-ruits ramen.

Het INTERIEUR bevindt zich nog in oorspronkelijke staat met onder meer houten vloeren en stucplafonds.

Waardering

KOETSHUIS (3) met portierswoning gebouwd in Nieuw-Historiserende stijl omstreeks 1915, vermoedelijk ter vervanging van een ouder gebouw dat mogelijk dezelfde functie heeft gehad. Opmerkelijk zijn de terra-cotta vogelfiguren naar ontwerp van de beeldhouwer HILDO KROP aan weerszijden van de ingang van het kantoorgedeelte. De vogelfiguren zijn ontworpen voor het Wilhelminagasthuis in Amsterdam.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een zorgvuldig uitgevoerd koetshuis met portierswoning in Nieuw-Historiserende stijl, dat onder meer wordt gekenmerkt door de meerruits ramen en een getrapte tuitgevel.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex, gesitueerd aan de oostzijde van Huize Uytterwaerde.
- Van cultuurhistorische waarde als type koetshuis met portierswoning van belang voor de landelijke ontwikkeling van dit type gebouw. Bijzondere waarde kan toegekend worden aan de vogelfiguren naar ontwerp van Hildo Krop.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)

Monumentnummer*: 522037

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer
522034

Complexnaam
Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*
Opijnen

Gemeente*
West Betuwe

Provincie*
Gelderland

Straat*   *Nr**   *Toev.**   *Postcode**   *Woonplaats**   *Situering*   *Locatie*
Waaldijk   3   4184 EK   Opijnen   Bij

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
EST EN OPIJNEN	C	2508		
Est en Opijnen	C	2509		
Est en Opijnen	C	2649		
Est en Opijnen	C	2650		
Est en Opijnen	C	2655		
Est en Opijnen	C	2656		
Est en Opijnen	C	2648		

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

AANLEG (2) van het complex "landgoed `Uytterwaerde'" bestaande uit een padenstelsel met hekwerken, groenaanleg en terra-cotta fragmenten van de Opijnensche Steenfabriek. Het padenstelsel wordt bepaald door een rechte onverharde laan aan weerszijden geflankeerd door moerascipressen/ sequoia's gesitueerd van de Repensestraat naar de Waaldijk. De entree tot de laan aan de Repensestraat bestaat uit een stenen brug zonder borstwering met aan de overzijde van de brug aan de linkerzijde een vierkante bakstenen pijler met natuurstenen afdeklaat en natuurstenen bolvormige bekroning. De pijler aan de rechterzijde van de laan ontbreekt. Vervolgens wordt het begin van de laan benadrukt door een kastanjeboom aan weerszijden. Voorbij de kastanjabomen bevindt zich aan de zuidzijde een entree tot de portierswoning, aan de noordzijde een entree tot de boomgaard. De entree tot de boomgaard wordt benadrukt door twee vierkante gepleisterde pijlers met houten vleugels. Aan het einde van de laan met moerascipressen/ sequoia's wordt de lijn aan de linkerzijde voortgezet tot aan de Waaldijk door een rij wilgen. Aan de Waaldijk bevindt zich een ijzeren hekwerk als afsluiting/ toegang van de laan. De lijn aan de

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rechterzijde van de laan vervaagt. Op het achterterrein van huize Uytterwaerde is in vage lijnen de omtrek te herkennen van een cirkelvormig plantsoen gemarkeerd door het gedenkteken. Tevens bevindt zich hier een rode beuk. Aan weerszijden van de laan bevinden zich nog twee belangrijke onderdelen: aan de zuidzijde de halfronde tuinaanleg met terrassen en aan de noordzijde een singel van hoge bomengroei die de opstelling van de fruitbomen onderbreekt. In de terrassen van de tuinaanleg bevinden zich diverse terra-cotta elementen afkomstig uit de Opijnensche Steenfabriek. In de dicht begroeide singel bevindt zich een kleine waterloop waarover onder meer stenen bruggetjes zijn gerealiseerd ten behoeve van een rondwandeling over het landgoed.

Waardering

AANLEG (2) van het complex "landgoed `Uytterwaerde'" bestaande uit een padenstelsel met hekwerken, groenaanleg en terra-cotta fragmenten van de Opijnensche Steenfabriek.

- De aanleg versterkt de architectuurhistorische waarde van de objecten, genoemd als onderdelen van het landgoed Uytterwaerde.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex landgoed Uytterwaerde, die zorgt voor de samenhang van de verschillende onderdelen van het landgoed.
- Van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een aanleg die onder meer vanwege de aanwezigheid van fruitteelt kenmerkend is voor het Betuws grondgebied. Op het terrein was het mogelijk een rondwandeling te maken over het landgoed langs de kleine waterloop met aan weerszijden bomen. Deze vorm van ontspanning is kenmerkend voor het klimaat waarin de gegoede burgerij en industriëlen aan het einde van de negentiende, begin twintigste eeuw leefden.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 522038

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Repensestraat

Nr*

31

Toev.*

Postcode*

4184 CE

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

EST EN OPIJNEN

Sectie*

C

Kad. object*

2655

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De DIENSTWONING (6) is opgetrokken op een nagenoeg rechthoekige plattegrond onder een zadeldak gedekt met gesmoorde kruispannen. Op de nok bevindt zich een vernieuwde bakstenen schoorsteen. Het pand is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband. Het pand heeft een ten dele omlopende plint.

De naar de Repensestraat gekeerde VOORGEVEL heeft links twee kleine vensters met klappramen, in het midden en rechts een venster dat voorzien is van een twaalf-ruits raam.

De LINKERZIJGEVEL heeft op de begane grond drie getoogde vensters waarvan twee voorzien zijn van een ijzeren zes-ruits raam en waarvan het derde is dichtgezet.

De asymmetrisch ingedeelde ACHTERGEVEL heeft links een venster dat voorzien is van een twaalf-ruits schuifraam met aan weerszijden een luik.

De RECHTER ZIJGEVEL, parallel aan de oprijlaan, heeft op de begane grond een door een strek afgesloten venster dat voorzien is van een twaalf-ruits raam met aan weerszijden een luik. Aan weerszijden van de strek bevindt zich een muuranker. De geveltop bezit een oeil-de-boeuf dat voorzien is van een vierkant enkelruits raampje met een luik.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Voormalige DIENSTWONING (6) gebouwd omstreeks 1850-1875.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld van een dienstwoning onderdeel van het complex.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex, gesitueerd aan het begin van de onverharde oprijlaan aan weerszijden geflankeerd door moerascipressen/ sequoia's.
- Van cultuurhistorische waarde als typologisch voorbeeld van een dienstwoning.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Dienstwoning(K4)

Monumentnummer*: 522039

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Bij

Locatie

Repensestraat

31

4184 CE

Opijnen

Bij

Kadastrale gemeente*

Est en Opijnen

Sectie*

C

Kad. object*

2648

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

MOESTUIN (5) met rechthoekige plattegrond aan drie zijden omsloten door een eenvoudige bakstenen muur. Tegen de zuidzijde van de noordelijke muur van de moestuin bevindt zich aan weerszijden van de doorgang een DRUIVENKAS. Deze twee kassen met bakstenen fundering zijn opgetrokken in glas en ijzer met betonnen spanten. Ten zuiden van de twee kassen bevinden zich nog diverse rechthoekige bakstenen open kassen. Centraal in de noordzijde van de noordelijke muur bevindt zich een poortje, dat toegang geeft tot de tuin. Links van het poortje bevindt zich een tegen de muur gemetseld groot terra-cotta engelenfiguur aan weerszijden geflankeerd door twee kleinere terra-cotta figuren. De definitieve versies van de kleinere terra-cotta figuren zijn geplaatst in het portiek van de voormalige hoofdingang van het Scheepvaarthuis in Amsterdam.

Waardering

De MOESTUIN (5) met diverse KASSEN heeft een rechthoekige plattegrond aan drie zijden omsloten door een bakstenen muur. De entree bevindt zich aan de noordzijde. In de noordmuur bevinden zich drie terra-cotta figuren.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een moestuin aan drie zijden omsloten door een eenvoudige, bakstenen muur. Binnen de muren bevinden zich diverse kassen met bakstenen fundering, waarvan twee opgetrokken in glas.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex, gesitueerd aan de zuidzijde van de rechte,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onverharde laan met moerascipressen/ sequoia's.

- Van cultuurhistorische waarde als goed, typologisch voorbeeld van een moestuin met kassen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 522040

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Est en Opijnen

Sectie*

C

Kad. object*

2649

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De grote éénlaags van een, boven de voorgevel afgewolfd, schilddak voorziene FRUITSCHUUR (4), in oorsprong een vloedschuur, is gebouwd op een rechthoekige plattegrond. De oorspronkelijk rieten dakbedekking is momenteel grotendeels vervangen door golfplaten. De schuur is opgetrokken in baksteen, gemetseld in kruisverband.

De VOORGEVEL heeft een gepleisterde plint en in schuine zijden van de gevel vlechtingen in het metselwerk. De in het midden geplaatste dubbele deel deur wordt afgesloten door een ellipsboog met hardstenen geboorte- en sluitstenen. Links van de deuren bevinden zich ter hoogte van het maaiveld drie halfrond afgesloten ontluichtingsopeningen met gepleisterde omlijstingen. Hierboven bevindt zich links een hoog gelegen oeuil-de-boeuf met een gietijzeren stalraam. Aan weerszijden van de deeldeuropening bevindt zich een staand halfrond venster met een meerruits gietijzeren raam. Rechts van de deeldeuren bevindt zich een door een korfboog afgesloten staldeurtje. Boven de deeldeuropening bevindt zich een grote door een korfboog afgesloten muuropening die voorzien is van dubbele luiken. De LINKER ZIJGEVEL bezit meerdere door luiken afgesloten ventilatieopeningen. Geheel rechts bevinden in een gepleisterd geveldeel een door een toog afgesloten kelderdeurtje en een onder de dakrand gelegen venster met een van een ruitvormige indeling voorzien raam. Links van de kelderdeur bevindt zich een kleine ventilatieopening van de achterliggende kelder.

De huidige ACHTERGEVEL bevat meerdere door segmentboogjes afgesloten vensters met ijzeren stalramen. De RECHTER ZIJGEVEL heeft links een door een toog afgesloten kelderdeurtje waarboven zich een door een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

segmentboogje afgesloten venster bevindt dat voorzien is van een ijzeren meerruits raam. De rest van de gevel bevat meerdere van luiken voorziene, deels uitgemetselde, ventilatieopeningen.

In het INTERIEUR bevinden zich onder meer nog twee (oorspronkelijk één) kelders met tongewelven aan de zuidzijde. De kelder aan de westzijde is onder meer als wijnkelder in gebruik geweest. In verband met de nieuwe functie van fruitschuur is een ingenieus koeling- en ventilatiesysteem aangebracht. Hiertoe werd het vloerniveau met circa 75 cm verlaagd. De hierdoor ontstane ruimte werd gedeeltelijk met water gevuld en hierover werd een nieuwe houten vloer gelegd met ruime openingen tussen de planken. Tevens werden in de zijgevels luikopeningen op vloerniveau aangebracht. Als gevolg van deze wijzigingen verkreeg men in de schuur een goede natuurlijke ventilatie en koeling: door het openen van de luiken ontstond er een luchtstroom over het water waardoor men naast koele lucht ook een bepaalde luchtvochtigheid verkreeg, waardoor het fruit minder snel uitdroogt.

Waardering

FRUITSCHUUR (4), oorspronkelijk gebouwd als vloodschuur dateert in de kern mogelijk uit de eerste helft van de negentiende eeuw.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een zorgvuldig uitgevoerde vloodschuur, begin twintigste eeuw verbouwd tot fruitschuur voorzien van een koelingssysteem.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex gelegen aan de Waaldijk te Opijnen.
- Van cultuurhistorische waarde als zeldzaam voorbeeld van het type fruitschuur met koelingsysteem door middel van water van belang voor de functionele en typologische ontwikkeling van de fruitopslag die voortkomt uit de voor de Betuwe kenmerkende fruitteelt.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Fruitbewaarpplaats

Monumentnummer*: 522041

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

EST EN OPIJNEN

Sectie*

C

Kad. object*

2508

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Lage bakstenen TUINMUUR met negen terra-cotta BEELDEN en fragmenten van beelden (7), gesitueerd aan de zuidzijde van de oprijlaan ter hoogte van Huize Uytterwaerde. Deze van de Opijnensche Steenfabriek afkomstige beelden zijn waarschijnlijk grotendeels naar ontwerp van de beeldhouwer H.A. VAN DEN EIJNDE (1869-1939). De beelden zijn waarschijnlijk overgebleven proefstukken en zijn vermoedelijk in de jaren 1913-1916 en 1926-1928 (uitbreiding) tot stand gekomen. De tegen de tuinmuur geplaatste sculpturen betreffen merendeels exotische figuren. De uiterst links geplaatste admiraalsfiguur verbeeldt de persoon F.P. van den Broecke, vervaardigd naar een ontwerp van H.A. VAN DEN EIJNDE voor de gevel van het Scheepvaarthuis aan de Buiten Bantammerstraat te Amsterdam. De vrouw met trekharmonica, de drager, de mannen met manden, de personen met mantel en de vrouwenfiguren zijn allen vervaardigd naar een ontwerp van H.A. VAN DEN EIJNDE voor het gebouw van de Rotterdamse Lloyd aan de Korte Vijverberg 5 in Den Haag. De beelden vormen de personificatie van de steden die Lloyd aandeed. De zwaaiende vrouwenfiguur vormt de personificatie van de stad Rotterdam. Eén van de personen met de mantel vormt de personificatie van de stad Algiers.

Waardering

Lage bakstenen TUINMUUR met negen terra-cotta BEELDEN en fragmenten van beelden (7), gesitueerd aan de aan de zuidzijde van de oprijlaan ter hoogte van Huize Uytterwaerde naar ontwerp van H.A. VAN DEN EIJNDE (1869-1939).

- Van architectuur- en kunsthistorische waarde als bakstenen muur met negen, waarschijnlijk in de jaren 1913-1916

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

en 1926-1928 aangebrachte, terra-cotta beelden naar ontwerp van H.A. VAN DEN EIJNDE.

- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex, gesitueerd aan de zuidzijde van de oprijlaan als afscheiding van de halfronde tuinaanleg nabij huize Uytterwaerde.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de aanwezigheid van de terra-cotta proefstukken van de Opijnensche Steenfabriek vervaardigd naar ontwerp van de beeldhouwer H.A. VAN DEN EIJNDE.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinmuur

Monumentnummer*: 522042

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/25

Complexnummer

522034

Complexnaam

Landgoed Uytterwaerde

Woonplaats*

Opijnen

Gemeente*

West Betuwe

Provincie*

Gelderland

Straat*

Waaldijk

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

4184 EK

Woonplaats*

Opijnen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

EST EN OPIJNEN

Sectie*

C

Kad. object*

2508

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

GEDENKTEKEN (8) waarschijnlijk vervaardigd naar een ontwerp van H.P. BERLAGE voor een plaats nabij de hofvijver in Den Haag. Het gedenkteken bestaat uit een cirkelvormig bakstenen basement waarop een bakstenen zuil, die aan de bovenzijde een rand van terra-cotta stenen heeft met de jaartallen 1900 en 1940, waarop vervolgens een aantal stenen geplaatst is met aan golven en vlammen herinnerende vormen. Het geheel wordt bekroond door een bol met sterren.

Waardering

GEDENKTEKEN (8) waarschijnlijk vervaardigd naar een ontwerp van H.P. BERLAGE voor een plaats nabij de hofvijver in Den Haag.

- Van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een bakstenen gedenkteken met terra-cotta bekroning.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex, gesitueerd aan de oostzijde van huize Uytterwaerde. Het gedenkteken vormt het centrale punt van een cirkelvormig plantsoen.
- Van cultuurhistorische waarde als bakstenen gedenkteken met terra-cotta bekroning afkomstig van de Opijnensche Steenfabriek vervaardigd naar ontwerp van H.P. BERLAGE en bestemd voor een plaats nabij de hofvijver in Den Haag.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Gedenkteken(D)

Functie

Gedenkteken(D6)